

III. DOCUMENTAR JURIDIC

CONCLUZIILE ȘI RECOMANDĂRILE COMITETULUI ONU PENTRU DREPTURILE OMULUI PRIVIND IMPLEMENTAREA DE CĂTRE ROMÂNIA A PACTULUI INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA DREPTURILE CIVILE ȘI POLITICE*

În cadrul celei de a 121-a sesiuni a Comitetului ONU pentru drepturile omului, din 16 octombrie – 10 noiembrie 2017, a fost realizată evaluarea periodică a României privind implementarea Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Raportul Comitetului ONU cuprinde o serie observații și recomandări de ordin general, dar și cu privire la teme specifice: egalitatea și nediscriminarea romilor, atacurile motivate de rasism, discriminarea pe motive de gen și de orientare sexuală, drepturile persoanelor cu dizabilități, egalitatea dintre femei și bărbați, violența împotriva femeilor și copiilor, inclusiv violența domestică, interzicerea torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante, rele tratamente în facilități de îngrijire publică, libertatea și securitatea persoanei și tratamentul persoanelor private de libertate, eliminarea sclaviei și a servituții, precum și protecția minorilor și drepturile copilului.

Comitetul ONU a subliniat faptul că statul român trebuie să își intensifice eforturile pentru promovarea aplicării eficiente a prevederilor Pactului de către instanțele naționale și să continue formarea avocaților, procurorilor și judecătorilor în domeniul tratatelor privind drepturile omului.

De asemenea, statul român trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că instituțiile sale naționale pentru drepturile omului se conformează pe deplin Principiilor de la Paris și funcționează independent, transparent și eficient.

În continuare prezentăm o sinteză a principalelor concluzii și recomandări ale Comitetului ONU:

Aspecte pozitive:

Comitetul apreciază următoarele măsuri legislative luate de statul român:

* Human Rights Committee - Concluding observations on the fifth periodic report of Romania, CCPR/C/ROU/CO/5, 11 decembrie 2017

(a) Legea nr. 429/2003 privind revizuirea Constituției;

(b) Legea nr. 286/2009 privind noul Cod Penal și Legea nr. 135/2010 privind noul Cod de Procedură Penală;

(c) Legea nr. 287/2009 privind noul Cod Civil și Legea nr. 134/2010 privind noul Cod de Procedură Civilă;

De asemenea, Comitetul apreciază ratificarea următoarelor instrumente internaționale de către România :

(a) Protocolul Opțional la Convenția privind Drepturile Copilului, referitor la implicarea copiilor în conflicte armate, în data de 10 noiembrie, 2001;

(b) Protocolul Opțional la Convenția privind Drepturile Copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția cu copii și pornografia infantilă, în data de 31 ianuarie 2001;

(c) Protocolul Opțional la Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor, în data de 25 august, 2003;

(d) Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a altor Tratamente și Pedepse, Crude, Inumane sau degradante, în data de 2 iulie, 2009;

(e) Convenția Internațională privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, în data de 31 ianuarie, 2011

Principalele subiecte de îngrijorare și recomandări:

Cadrul legal și constituțional prin care este implementat Pactul (art.2)

Comitetul regretă lipsa de informație cu privire la aplicarea prevederilor Pactului de către instanțele naționale. (art. 2)

Statul român trebuie să își intensifice eforturile pentru promovarea aplicării eficiente a prevederilor Pactului de către instanțele naționale și să continue

formarea avocaților, procurorilor și judecătorilor în domeniul tratatelor privind drepturile omului.

Comitetul este îngrijorat cu privire la acuzațiile de corupție persistentă la toate nivelurile guvernamentale inclusiv în sectorul judiciar și cu privire la impactul negativ pe care corupția îl poate avea asupra exercitării depline a drepturilor garantate prin Pact. De asemenea, este îngrijorat și de inițiativele parlamentare care tind să atace legislația anti-corupție. Comitetul este îngrijorat și de rapoartele conform cărora șefa DNA a fost supusă hărțuirii în legătură cu activitatea sa (art. 2 și 14):

Statul român trebuie să își intensifice eforturile de combatere a corupției la toate nivelurile și să ofere protecția necesară oficialităților implicate în combaterea corupției.

Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului

Comitetul ia notă de existența unor instituții naționale care au mandate de protecție a drepturilor omului, printre care Avocatul Poporului, Consiliul Național de Combatere a Discriminării și Institutul Român pentru Drepturile Omului, dar subliniază faptul că niciuna dintre aceste instituții nu sunt acreditate ca fiind în deplină conformitate cu Principiile de la Paris, referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.(art. 2)

Statul român trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că instituțiile sale naționale pentru drepturile omului se conformează pe deplin Principiilor de la Paris și funcționează independent, transparent și eficient.

Egalitatea și nediscriminarea față de romi

Comitetul este îngrijorat de situația discriminării romilor în domeniul sănătății, educației, angajării în muncă dar și de rapoartele conform cărora există o segregare de facto a copiilor romi în școli, niveluri scăzute de educație, evacuări forțate ale populației rome fără preaviz și fără consiliere juridică din partea agențiilor guvernamentale pentru ca aceștia să poată găsi cazări alternative. Discriminarea romilor în sectorul de sănătate are un impact negativ asupra stării lor de sănătate și asupra ratei natalității. Se observă și un progres insuficient în implementarea Strategiei Guvernamentale de Incluziune a cetățenilor români care aparțin etniei rome, precum și în

dezagregarea datelor privind populația romă (art. 2, 6, 17, 26 și 27).

Trebuie stabilită o colectare de date cuprinzătoare pentru a se putea determina nivelul discriminării împotriva romilor și a altor minorități.

Atacuri motivate de rasism

Comitetul este îngrijorat de acuzațiile de abuz aduse poliției cu privire la rele tratamente împotriva romilor (art. 7 și 20). Statul trebuie să întărească măsurile de prevenire a unor astfel de atacuri împotriva populației rome și să se asigure că ele sunt investigate în amănunțime și că făptașii sunt pedepsiți, iar victimele au acces la compensații adecvate.

Discriminarea pe motive de gen și de orientare sexuală

Statul trebuie să ia măsuri să elimine discriminarea împotriva lesbienelelor, homosexualilor și transsexualilor și să combată stereotipurile și prejudecățile împotriva acestei comunități, să se asigure că sunt investigate cazurile de discriminare împotriva acestora. Există și o lipsă de claritate a legislației naționale care astfel limitează drepturile garantate prin Pact.

Persoanele care suferă de HIV/SIDA

Comitetul este îngrijorat cu privire la accesul la servicii de sănătate în special pentru femeile care suferă de HIV/SIDA. I se recomandă statului român să își intensifice eforturile pentru asigurarea unui tratament egal pentru persoanele care suferă de HIV/SIDA.

Persoanele cu dizabilități

Statul trebuie să își intensifice eforturile pentru protejarea persoanelor cu dizabilități împotriva discriminării de orice natură și să asigure accesul acestor persoane la educație, angajare în muncă, transport public etc.

Egalitatea dintre femei și bărbați

Comitetul salută reînființarea Agenției Naționale pentru Egalitate de Șanse pentru Femei și Bărbați și apreciază eforturile acestora de a promova egalitatea de gen. Cu toate acestea își exprimă îngrijorarea cu privire la inegalitatea de gen care persistă, inclusiv slaba reprezentare a femeilor în poziții de luare a deciziilor în viața publică și politică. De asemenea ia notă că încă există diferențe de salarii între femei și bărbați

pentru aceeași funcție. Astfel, statul român trebuie să își consolideze eforturile pentru promovarea egalității între femei și bărbați și pentru participarea femeilor în luarea deciziilor, chiar dacă va fi nevoie de măsuri speciale pentru aceasta. De asemenea va trebui să combată diferențele salariale și concentrarea femeilor în posturile prost plătite.

Violența împotriva femeilor și copiilor, inclusiv violența domestică

Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la cazurile de violență domestică și cu privire la faptul că multe dintre aceste cazuri rămân neraportate. Statul român trebuie să suprimă violența domestică împotriva femeilor și copiilor în primul rând prin conștientizarea opiniei publice cu privire la faptul că astfel de violențe sunt inacceptabile și au un impact foarte grav asupra copiilor și femeilor. De asemenea trebuie să interzică pedeapsa corporală – Legea nr. 272/2004 și să se asigure că toate cazurile de violență domestică sunt investigate eficient și la timp. Trebuie intensificată formarea oficialităților statului, judecători, procurori și profesioniști din domeniul sănătății pentru ca aceștia să fie capabili să reacționeze prompt și eficient la cazurile de violență domestică. De asemenea, Comitetul este îngrijorat de procentajul ridicat de gravide adolescente și de rata ridicată a mortalității infantile și materne în rândul romilor.

Statul român ar trebui să își intensifice eforturile de prevenire a numărului mare de sarcini precoce și a avorturilor nesigure, inclusiv prin programe educaționale obligatorii în școli, în funcție de vârstă, programe cu privire la sănătatea sexuală și reproductivă. Aceasta ar trebui să difuzeze informații despre mijloacele moderne de contracepție și să sporească accesul la contraceptive. Statul român ar trebui să asigure accesul efectiv al femeilor la avorturi legale sigure și asistență post-avort, în special în zonele rurale și să ia măsuri pentru ca femeile să nu fie obligate să recurgă la avorturi nesigure, care le pot pune viața în pericol. Statul parte trebuie să asigure accesul nediscriminatoriu la asistența medicală de calitate accesibilă tuturor femeilor și fetelor, în special de etnie romă și celor care locuiesc în zonele rurale.

Interzicerea torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante

Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la numărul mare de rapoarte privind abuzul și rele

tratamente față de persoanele private de libertate și despre acuzațiile de brutalitate a poliției, în special împotriva romilor, precum și lipsa unor anchete cu privire la aceste acuzații (articolul 7).

Statul-parte trebuie să își intensifice urgent eforturile pentru a lua măsuri de prevenire a actelor de tortură și rele tratamente, în special împotriva romilor, trebuie să se asigure că acuzațiile de tortură sau rele tratamente sunt investigate prompt și imparțial, că persoanele responsabile sunt urmărite penal și, dacă sunt condamnate, sunt pedepsite cu sancțiuni corespunzătoare, iar victimele au acces la căi de atac eficiente. De asemenea, ar trebui să stabilească un mecanism independent și eficient de gestionare a reclamațiilor privind relele tratamente și abuzurile poliției.

Rele tratamente în facilități de îngrijire publică

Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la plasarea, condițiile de viață și tratamentul persoanelor din instituțiile psihiatrice și instituțiile conexe, inclusiv privarea acestor persoane de capacitatea juridică. Își exprimă îngrijorarea cu privire la abuzuri și rele tratamente, cu privire la acuzațiile de tratament medical forțat, la lipsa de monitorizare independentă a acestor instituții, precum și cu privire la lacunele în investigarea eficientă a presupuselor abuzuri din aceste instituții.

Statul român ar trebui să acorde de urgență tratamentul persoanelor cu dizabilități mentale, intelectuale și psihologice în conformitate cu Pactul prin (a) îmbunătățirea condițiilor de trai și a tratamentului în instituțiile de îngrijire publică, atât pentru persoanele cu dizabilități, cât și în instituțiile psihiatrice; (b) să ia măsuri adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități nu sunt discriminate în exercitarea drepturilor lor; (c) luarea tuturor măsurilor necesare pentru punerea în aplicare a unei politici de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități însoțită de sprijin comunitar adecvat; (d) asigurarea faptului că orice restricții sunt legale, necesare și proporționale cu circumstanțele individuale și includ garanții pentru o cale de atac eficientă; (e) să aibă în vedere realizarea amendamentelor legale pentru a elimina privarea deplină a capacității juridice și pentru a întări eforturile de restabilire a capacității juridice a persoanelor cu dizabilități. Ar trebui să consolideze în continuare mecanismele independente de monitorizare și petiționare, să investigheze temeinic acuzațiile de

abuz și să asigure reprezentarea independentă a persoanelor cu dizabilități în orice procedură care să le protejeze drepturile.

Libertatea și securitatea persoanei și tratamentul persoanelor private de libertate

Statul român ar trebui să își intensifice eforturile pentru a se asigura că, condițiile din locurile de detenție sunt în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului, inclusiv cu normele minime standard ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Normele Nelson Mandela), în special prin continuarea eforturilor de a aborda supraaglomerarea și de a asigura implementarea eficientă a reglementărilor privind alternativele la privarea de libertate.

Comitetul este îngrijorat cu privire la acuzațiile de detenție ilegală a unor suspecți de terorism în locuri secrete de detenție și cu privire la acuzațiile de rele tratamente în cazul lui Abd al-Rahim al-Nashiri. De asemenea, Comitetul este îngrijorat de modificările la Legea Azilului 2014 și 2015 și la legea privind străinii din 2015, care permit extinderea motivelor de detenție pentru solicitanții de azil. De asemenea, copiii nu trebuie privați de libertate, decât în cazuri excepționale și doar pentru scurt timp. Trebuie luat în considerare interesul superior al copilului.

Eliminarea sclaviei și a servituții

Se recomandă statului român consolidarea eforturilor pentru prevenirea și eradicarea traficului de persoane, inclusiv prin formarea oficialităților, judecătorilor, procurorilor. De asemenea trebuie să se asigure că victimele primesc asistență juridică și medicală adecvată și să aloce fonduri suficiente pentru serviciile acordate victimelor.

Protecția minorilor și drepturile copilului

Statul român ar trebui să-și intensifice eforturile pentru a încuraja plasarea copiilor în familii ca alternativă la instituționalizare și să ia măsuri pentru a evita ca, în primul rând, copiii părinților singuri să fie instituționalizați. De asemenea, ar trebui să asigure condiții adecvate de viață și asistență medicală în toate instituțiile

pentru copii și să monitorizeze în mod regulat condițiile și tratamentul din aceste instituții pentru a proteja copiii de toate formele de exploatare. Statul ar trebui, de asemenea, să se asigure că, în conformitate cu legislația sa, niciun copil sub vârsta de trei ani nu este instituționalizat în instituțiile de îngrijire a copilului, inclusiv copiii cu dizabilități. Ar trebui să consolideze măsurile care vizează eliminarea exploatării economice a copiilor, cum ar fi folosirea forței de muncă a copiilor, cerșitul și exploatarea sexuală, și să sancționeze persoanele responsabile de această exploatare.

Minoritățile naționale și religioase

Statul ar trebui să pună în aplicare interzicerea oricărei propagări a urii pe criterii de naționalitate, rasă sau religie care constituie instigare la discriminare, ostilitate sau violență; să ia măsuri pentru promovarea toleranței și a unui mediu inclusiv pentru persoanele aparținând minorităților, să promoveze drepturile lor lingvistice și culturale; să înlăture barierele în exercitarea libertăților lor religioase.

Diseminarea Pactului și aplicarea îndeaproape a acestuia

Se recomandă diseminarea pe scară largă a Pactului și a Protocoalelor sale opționale în rândul lucrătorilor din justiție, al autorităților guvernamentale, al societății civile și al organizațiilor neguvernamentale, precum și în rândul publicului larg. Statul român trebuie să se asigure că raportul, recomandările și observațiile sunt traduse în limba română. În conformitate cu regula 71, paragraful 5 din cadrul regulilor și procedurilor Comitetului, i se cere statului român să întocmească un nou raport în care să se reflecte implementarea actualelor recomandări, până la data de 10 noiembrie 2019, ținându-se seama în special de recomandările privind egalitatea și nediscriminarea populației de etnie romă, rele tratamente în facilități publice de îngrijire, protecția minorilor și drepturile copilului. Următorul Raport periodic va fi trimis în data de 6 noiembrie 2023.